

مرتضی مجدفر

عیب‌بین تاهنراری به‌دست!

بازی‌ها و فعالیت‌هایی خلاقیت‌محور
بر مبنای تمثیل‌ها و افسانه‌های «لافونتن»
برای توسعه‌ی سواد خواندن
در میان دانش‌آموزان دبستانی

اشاره

تاکنون در دو شماره‌ی قبلی این سلسله مطالب، سه تمثیل قدیمی از لافونتن را ارائه کردیم که بر مبنای کتاب‌های بخوانیم و بنویسیم پایه‌های چهارم و پنجم دبستان بازنویسی و براساس آن، بازی‌ها، پژوهش‌ها و فعالیت‌هایی خلاقیت‌محور برای توسعه‌ی سواد خواندن در میان دانش‌آموزان دبستانی طراحی می‌شود. امیدواریم آموزگاران محترم تجربه‌های خود در به‌کارگیری این تمرین‌ها را برایمان ارسال کنند.

حیوانات بی‌عیب

روزی زئوس، تمام جانوران را نزد خود فرا خواند و گفت: «ای حیوانات! هر کسی از حال و احوال و وضع ظاهر خود ناراضی است، بدون کوچک‌ترین ترس و واهمه‌ای به من بگوید. مطمئن باشید بی‌درنگ آن را تغییر خواهم داد.»

بعد نگاهی به میمون انداخت و خطاب به او گفت: «خوب! حرف بزن، اول نوبت توست. تو از وضع ظاهر خود راضی هستی؟ به حیوانات دیگر نگاه کن. خودت را با آن‌ها مقایسه کن و نظرت را بگو.»

میمون بلند شد و گفت: «من؟ چرا من باید از وضع فعلی ام ناراضی باشم؟ من حتی یک مورد هم کاستی ندارم. من هم مانند بقیه چهار دست و پا دارم. صورتم را که در آب نگاه می‌کنم، همه چیز موزون و سر جای خودش است. من فکر می‌کنم از همه زیباترم و در مورد ظاهر خودم هیچ شکایتی ندارم. اما حال و احوال این خرس بخت برگشته، بد جوری اذیتم می‌کند. ظاهر او شبیه یک نقاشی خط‌خطی شده‌ی سیاه است.»

خرس اعتراض کرد و با عصبانیت جلو آمد و گفت: «من یکی از زیباترین حیوانات هستم و شکر که خودم را از هیچ حیوانی کمتر نمی‌دانم. اما فکر می‌کنم، اگر بتوانیم روی فیل کار کنیم و قدری از درشتی و زمختی صورت و هیكلش را بگیریم، کار خوبی خواهد شد. آخر گوش به این بزرگی هم دیده‌اید؟ فکر می‌کنم بهتر است مقداری از گوش‌هایش را ببریم و به دمش بچسبانیم تا در هر دو توازن ایجاد شود.»

فیل، حرف‌هایی را که درباره‌اش گفته شده بود، نشنیده گرفت و تنها آن‌طور که دلش می‌خواست، صحبت کرد: «این وال را دیده‌اید؟ آن قدر ماهی خورده و چاق شده است که کسی نمی‌تواند نزدیکش شود. آخر بزرگی هم اندازه‌ای دارد؟»

مورچه هم در مورد کرم پنیر حرف زد و تا می‌توانست او را تحقیر کرد. مورچه معتقد بود، او در مقایسه با کرم پنیر، از دیو هم بزرگ‌تر است.

ژئوس که حرف‌های حیوانات را می‌شنید، متوجه شد همه از وضع ظاهری و زیبایی خود راضی هستند و هیچ شکایتی ندارند؛ تازه سپاس‌گزارند که این‌گونه آفریده شده‌اند. بنابراین، به اجتماع حیوانات پایان داد و آن‌ها را راهی لانه‌های خود کرد.

سه پرسش

- چرا ژئوس حیوانات را نزد خود فراخواند؟
(الف) برای انتخاب پادشاه حیوانات.
(ب) برای فهمیدن شکایت آن‌ها از خودشان.
(پ) برای فهمیدن آرزوهای حیوانات.

- میمون ظاهر کدام حیوان را به یک نقاشی خط‌خطی شده‌ی سیاه تشبیه کرد؟
(الف) فیل.
(ب) خرس.
(پ) مورچه.

- چرا ژئوس به اجتماع حیوانات پایان داد؟ زیرا:
(الف) همه از وضع ظاهری و زیبایی خود راضی بودند.

- او نمی‌خواست به هیچ‌یک از حیوانات کمک کند.
(ب) حیوانات بیش از اندازه مقصر بودند.

فکر کنید، پاسخ دهید.

۱. آیا تاکنون در مورد رب‌النوع‌های یونان باستان چیزی شنیده‌اید؟ آیا ژئوس را می‌شناسید؟ در مورد رب‌النوع‌ها و ژئوس تحقیق کنید و حاصل پژوهش خود را در یک صفحه به آموزگارتان ارائه دهید.

۲. اگر پرسش ابتدای این داستان از شما پرسیده شود، آیا حاضرید تغییری در وضع ظاهری و اندام‌های شما به‌وجود بیاید؟ چرا؟

۳. در این داستان، هیچ‌یک از حیوانات از وضع ظاهری خود ناراضی نیست و همه خواهان حفظ وضع موجود هستند (هر چند عیب‌ها را در بقیه می‌بینند). وضعیت این حیوانات را با برخی از آدم‌ها که با ابراز ناراضی از ظاهر خود (مثلاً بینی) دست به عمل جراحی می‌زنند، مقایسه کنید.

۴. مورچه کرم پنیر را تحقیر می‌کند و خود را در مقایسه با او، دیو می‌پندارد. با توجه به این جمله، به پرسش‌های زیر پاسخ دهید.

الف) کرم پنیر چه جور موجودی است؟ (برای یافتن پاسخ، در مورد شرایط ساخته شدن پنیر، به‌ویژه پنیرهای فرانسوی - که لافونتن، نویسنده‌ی این داستان‌ها از آن سرزمین است - تحقیق کنید.)

ب) دیو چه جور موجودی است؟ (برای یافتن پاسخ، به نمونه‌های ادبیات باستانی ایران و شاهنامه‌ی فردوسی، مراجعه کنید.)

۵. دو بیت زیر از شاعر بزرگ ایران نظامی گنجوی است:

عیب کسان منگر و احسان خویش

دیده فرو بر به گریبان خویش

***

در همه چیزی هنر و عیب هست

عیب مبین تا هنر آری به‌دست

فعالیت‌های زیر را در مورد این دو بیت انجام دهید:

الف) هر دو بیت را در دوسطر به نثر امروزی در آورید.
ب) فکر می‌کنید این دو بیت، مصداق کدام‌یک از بخش‌های داستان است. مورد به مورد نشان دهید و مقایسه کنید.

پ) به نظر شما آیا ضرب‌المثل «تیر را در چشم خود ندیدن، مو را در چشم دیگران دیدن»، از لحاظ معنی با این دو بیت نظامی هم‌خوانی دارد؟ چرا؟ ریشه‌ی این ضرب‌المثل و علت به‌وجود آمدن آن را با مطالعه‌ی یکی از دو کتاب «امثال و حکم»،

علامه دهخدا و «فوت کوزه گری» مصطفی رحماندوست به دست آورید.

۶. داستان را از همان ابتدا که میمون از وضع ظاهر خود راضی است، عوض کنید و ماجرا را تا آخر ادامه دهید. اگر توانستید، چند پایان با نتیجه گیری های گوناگون برای داستان به وجود آورید.
۷. از روی همان دو کتابی که در بخش پ پرسش پنج مطرح

کردیم و یا با نشستن پای صحبت بزرگ ترهای خانواده، در مورد میمون، خرس، مورچه، کرم و ماهی، چند ضرب المثل پیدا کنید.
۸. با مراجعه به متن داستان، درباره ی قدرت خدا در آفرینش موجوداتی متفاوت بحث کنید (در مورد ایجاد توازن در خلقت موجودات زنده با بررسی در جدول زیر، تحقیق و خانه های خالی را کامل کنید).

موجود اول	موجود دوم	وزن تقریبی موجود اول	وزن تقریبی موجود دوم	نسبت
فیل	مورچه	۶۰۰۰ کیلوگرم	۱۰ گرم	$\frac{1}{600000}$
وال		۸۰۰۰۰ کیلوگرم		
دلفین				
	ملخ		۵۰ گرم	
	پرستوی دریایی		۴۰۰ گرم	
گوسفند	کرم پنیر	۷۰ کیلوگرم	۰/۱ گرم	

کلمه ها و ترکیباتی که برای نخستین بار در این داستان با آن ها آشنا شدی

معانی آن

کلمه (و یا ترکیب)

در مورد معنای هر کلمه، لایه لایه یکی از فعالیت های زیر را انجام بده.

- با دوستان خود گفت وگو کن.
- با پدر و مادرت بحث کن.
- درستی آن را با آموزگارت کنترل کن.
- با مراجعه به لغت نامه، فرهنگ نامه و یا دایره المعارف، اطلاعات بیشتری به دست آور.

